

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1949

Vyhlásené: 10.04.1949 Časová verzia predpisu účinná od: 01.10.1954 do: 01.05.1958

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

92

Branný zákon

zo dňa 23. marca 1949.

Národné zhromaždenie Československej republiky usnieslo sa na tomto zákone:

ČASŤ 1.

Československá branná moc.

§ 1

Úlohy brannej moci.

(1) Na obranu slobody a nezávislosti národov českého a slovenského, ako aj na ochranu vymožeností národnej a demokratickej revolúcie buduje svrchovaný československý ľud brannú moc, spoločnú Čechom a Slovákom, ako súčiasťku ľudovodemokratického zriadenia a vykonáva ľudovú obranu vlasti, spočívajúcu na zásade, že Československá republika je pevne zaistená ľudovodemokratickým zriadením a spojeneckými sväzkami so Sväzom sovietskych socialistických republík a ostatnými ľudovodemokratickými štátmi.

(2) Úlohou brannej moci je

- a) odvrátiť ozbrojenou silou napadnutie alebo ohrozenie Československej republiky vonkajším nepriateľom,
- b) bojovať za samostatnosť, celistvosť a jednotu štátu, ústavu, republikánsku štátnu formu a ľudovodemokratické zriadenie proti vonkajším nepriateľom a plniť vojenské úlohy, vyplývajúce zo spojeneckých záväzkov Československej republiky, a
- c) spolupôsobiť pri udržovaní verejného pokoja, poriadku a bezpečnosti vnútri štátu.

(3) Vojenské osoby v činnej službe smú sa použiť tiež pri pohromách, ohrozujúcich ľudské životy alebo dôležité hospodárske statky, a na prechodný čas v mimoriadnych prípadoch, ak to vyžadujú dôležité hospodárske záujmy štátu. Podrobnosti, najmä pokiaľ ide o právne pomery, vznikajúce z takého použitia, určí vláda nariadením.

§ 2

Složenie brannej moci.

(1) Brannú moc tvorí vojsko (odsek 2) ako jej základ a verejné ozbrojené sbory, ktoré určí vláda, časti týchto sborov alebo jednotliví ich príslušníci, pokiaľ podľa tohto zákona alebo osobitných predpisov podliehajú vojenskému veleniu; v čase mimoriadnych opatrení podľa tohto zákona (§§ 46 až 50) po príslušnom povolaní (§ 46, ods. 2) tiež verejné ochranné sbory, určené osobitnými predpismi, ich časti alebo jednotliví príslušníci, osoby podliehajúce brannej povinnosti, ktoré sa podrobujú brannej výchove, a jednotky, složené z týchto osôb, ako aj osoby, povolané na osobné úkony pre potreby brannej moci (§ 45).

(2) Vojsko je súhrn vojenských osôb. Vojenskými osobami sa rozumejú osoby, ktoré boli odvedené (§ 15, ods. 1) a majú služobnú povinnosť (§ 20).

§ 3**Organizácia brannej moci.**

(1) Podrobnosti o právnych pomeroch príslušníkov brannej moci, vyplývajúcich z ich príslušnosti k nej, najmä z ich nadriadenosti alebo podriadenosti voči iným jej príslušníkom, o spôsobe, akým sa vojenský výcvik a vojenská služba vôbec vykonávajú, ako aj o organizácii brannej moci, upraví v medziach tohto zákona, po prípade v medziach vládnych nariadení, vydaných na jeho vykonanie, Ministerstvo národnej obrany služobnými predpismi, pokiaľ táto úprava nenáleží prezidentovi republiky ako hlavnému veliteľovi brannej moci.

(2) Mierový počet vojska určí vláda na návrh ministra národnej obrany.

ČASŤ 2.**Branná povinnosť.****Diel I.****Všeobecné ustanovenia.****§ 4****Obsah brannej povinnosti.**

Branná povinnosť záleží v povinnosti

- a) odvodnej (§ 10),
- b) služobnej (§ 20),
- c) k osobitnej službe (§ 41),
- d) k osobným úkonom pre potreby brannej moci (§ 45).

§ 5**Osobný rozsah brannej povinnosti.**

(1) Brannej povinnosti podliehajú v medziach ustanovení odseku 2 občania Československej republiky, vyjmúc tých, ktorí požívajú na jej území práva exterritoriality.

(2) Branná povinnosť vzniká 1. januárom roku, v ktorom občan dovŕši 17. rok, ak však bola prevzatá dobrovoľne (§ 6, ods. 1), dňom prevzatia. Trvá do 31. decembra roku, v ktorom občan dovŕši 60. rok. Osoby staršie majú brannú povinnosť, len ak konajú činnú službu v čase mimoriadnych opatrení (§ 46, ods. 4), alebo ak im bol na ich žiadosť čas trvania brannej povinnosti predĺžený (§ 22, ods. 3).

(3) Ženy majú odvodnú a služobnú povinnosť zpravidla len v čase mimoriadnych opatrení, pokiaľ ju neprevzaly dobrovoľne. Z nalievavých dôvodov, najmä ak nie je počet žien, ktoré dobrovoľne vstúpia do vojska, dostatočný, môže však vláda nariadením ustanoviť, že ženy majú odvodnú a služobnú povinnosť i mimo času mimoriadnych opatrení.

§ 6**Dobrovoľné prevzatie a rozšírenie brannej povinnosti.**

(1) Osoby, ktoré nepodliehajú brannej povinnosti, môžu začínajúc 1. januárom roku, v ktorom dovŕšia 17. rok, za brannej pohotovosti štátu (§ 57 zákona o obrane štátu) bez ohľadu na vek, so svolením, potrebným podľa tohto zákona, dobrovoľne prevziať brannú povinnosť, ak sú u nich splnené podmienky, ustanovené týmto zákonom a predpismi, vydanými na jeho vykonanie.

(2) Osoby, podliehajúce brannej povinnosti, môžu za podmienok, uvedených v odseku 1, prevziať dobrovoľne plnenie tých spôsobov brannej povinnosti, ktoré by inak od nich nebolo možné požadovať, a môže im byť na ich žiadosť predĺžený čas trvania brannej povinnosti, ktorý by inak zanikol.

(3) Služobnú povinnosť možno dobrovoľne prevziať zásadne len v celom jej rozsahu. Vopred môžu však túto povinnosť omedziť

- a) príslušníci cudzích štátov,
- b) občania Československej republiky za brannej pohotovosti štátu na čas vojny, ak nejde o mužov, ktorí majú ešte pravidelnú odvodnú povinnosť (§ 11) alebo ktorým táto povinnosť ešte nevznikla.

§ 7

Úľavy v plnení brannej povinnosti.

Vláda určí nariadením, aké úľavy v plnení brannej povinnosti prislúchajú občanom Československej republiky, ktorí sa trvale zdržujú v cudzine.

§ 8

Zhodnotenie výkonu brannej povinnosti.

(1) Predpokladom zastávať akékoľvek verejné služby a funkcie je riadne splnenie všetkých povinností, ktoré dotyčnej osobe tento zákon ukladá podľa jej veku.

(2) Tam, kde pre posúdenie platových, mzdových alebo akýchkoľvek iných nárokov, vyplývajúcich zo služobného (pracovného) pomeru, rozhoduje čas, strávený v príslušnom zamestnaní alebo povolani, započítava sa do tohto času čas, v ktorom dotyčná osoba konala vojenskú činnú službu, pričom osobitné predpisy určujú, akým spôsobom sa započítava vojenská činná služba vo verejných a im na roveň postavených službách, ako aj v slobodných povolaniach a živnostiach, najmä pokiaľ ide o zvýšenie platu, o podmienky pre povýšenie, povolenie na samostatné prevádzkovanie slobodného povolania alebo pre získanie preukazu spôsobilosti, ako aj do času, rozhodného pre rozsah nárokov na dovolenku na zotavenie. Dojednania, uzavreté medzi zamestnancami a zamestnávateľmi, ktoré odporujú ustanoveniam prvej vety, sú právne neúčinné.

§ 9

Následky nesplnenia brannej povinnosti.

Osoby, ktoré boli právoplatne odsúdené podľa vojenského trestného zákona pre zločin zbehnutia alebo sebeublíženia alebo podľa tohto zákona pre súdne trestný čin, nesmú zastávať verejné funkcie, ani nesmú byť prijaté do verejných služieb, dokiaľ ich odsúdenie nebolo zahladené. Ak boli predsa prijaté do verejných služieb, musia byť ihneď prepustené, len čo sa zistí právoplatné odsúdenie, uvedené v predchádzajúcej vete.

Diel II.

Odvodná povinnosť.

§ 10

Obsah a vznik odvodnej povinnosti.

(1) Odvodná povinnosť záleží v povinnosti podrobiť sa úradnému konaniu, ktorého účelom je rozhodnúť o povinnosti k vojenskej činnnej službe. Vzniká buď zo zákona ako odvodná povinnosť pravidelná (§ 11) alebo mimoriadna (§ 12), alebo prejavom vôle ako odvodná povinnosť dobrovoľná (§ 13).

(2) Odvodná povinnosť obsahuje povinnosť prísť na odvod (§ 15), po prípade na preskúšanie (§ 18), a podrobiť sa predpísanému konaniu, počítajúc v to potrebné lekárske, po prípade i nemocničné vyšetrenie, ako aj vyšetrenie zvláštnych osobných schopností a vlastností dotyčnej osoby (výberové vyšetrenie).

(3) Vláda určí nariadením, ktoré telesné alebo duševné vady robia osobu, podliehajúcu odvodnej povinnosti, úplne neschopnou na vojenskú činnú službu a akým spôsobom splnia odvodnú povinnosť osoby, postihnuté týmito vadami, najmä v ktorých prípadoch môžu byť oslobodené od povinnosti prísť na odvod.

(4) Osoby, ktoré svoju odvodnú povinnosť nespĺnili, môžu byť na odvod predvedené.

§ 11

Pravidelná odvodná povinnosť.

(1) Pravidelná odvodná povinnosť vzniká s výhradou ustanovenia odseku 4, mužom 1. januárom roku, v ktorom dovŕšia 19. rok, ak nie sú už vojenskými osobami na podklade mimoriadneho alebo dobrovoľného odvodu. Pravidelná odvodná povinnosť trvá, ak nejde o niektorý z prípadov, uvedených v odsekoch 3 alebo 4, alebo o preskúšanie (§ 18), do konca odvodného konania, ktorému sa osoba, tejto povinnosti podliehajúca, podrobila v roku, v ktorom dovŕšila 20. rok, ak nezanikla vydaním konečného odvodného rozhodnutia (§ 15, ods. 3) už skorej.

(2) Ak ustanovila vláda nariadením podľa § 5, ods. 3 odvodnú a služobnú povinnosť, vzťahuje sa ustanovenie odseku 1 i na ženy.

(3) Občania, ktorí v čase, určenom v odseku 1 pre trvanie pravidelnej odvodnej povinnosti, nespĺnili z akýchkoľvek dôvodov túto povinnosť, podliehajú jej až do vydania konečného odvodného rozhodnutia, najdlhšie však do 31. decembra roku, v ktorom dovŕšia 60. rok.

(4) Osoby, ktoré nadobudli československé občianstvo po dni, určenom v odseku 1 pre vznik pravidelnej odvodnej povinnosti, podliehajú tejto povinnosti od času nadobudnutia tohto občianstva až do času, uvedeného v odseku 3.

§ 12

Mimoriadna odvodná povinnosť.

Mimoriadnej odvodnej povinnosti podliehajú občania Československej republiky, ktorí nie sú vojenskými osobami, za podmienok, ustanovených v § 49, ods. 1.

§ 13

Dobrovoľná odvodná povinnosť.

Dobrovoľnej odvodnej povinnosti podliehajú osoby, ktorým bol povolený dobrovoľný vstup do vojska (§ 14).

§ 14

Dobrovoľný vstup do vojska.

(1) Do vojska dobrovoľne vstúpi, kto na seba dobrovoľne vezme služobnú povinnosť, ktorú by inak nemal, ak mu to bolo na jeho žiadosť povolené. Kto chce dobrovoľne prevziať túto povinnosť, musí s výhradou ustanovenia odseku 2 na seba vziať tiež povinnosť podrobiť sa odvodu, ktorej by inak nepodliehal (dobrovoľná odvodná povinnosť). Dobrovoľná služobná povinnosť vznikne, len ak je dotyčná osoba uznaná za schopnú na vojenskú činnú službu.

(2) Ak nastanú za brannej pohotovosti štátu mimoriadne okolnosti, ktoré znemožňujú vykonanie odvodu, možno dobrovoľne vstúpiť do vojska i bez odvodu. Osoby, ktoré takto do vojska vstúpili, sa pokladajú za odvedené dňom nastúpenia vojenskej činnnej služby. Podrobnosti určí Ministerstvo národnej obrany služobným predpisom.

(3) O náležitostiach a záväznosti žiadostí o dobrovoľný vstup do vojska platia všeobecné ustanovenia občianskeho práva o prejave vôle, pokiaľ tento zákon alebo nariadenie, vydané vládou na jeho vykonanie, neustanovia ďalšie podmienky.

(4) Vláda ustanoví nariadením, za akých podmienok možno povolenie na dobrovoľný vstup do vojska udeliť, a upraví konanie o žiadostiach o také povolenie. Cudzím štátnym príslušníkom povoľuje dobrovoľný vstup do vojska prezident republiky.

§ 15

Odvody.

(1) Odvod je úradné konanie, ktorého účelom je zistiť telesnú a duševnú spôsobilosť branca na vojenskú činnú službu a podľa toho rozhodnúť o povinnosti k tejto službe. Branec je osoba, ktorá má odvodnú povinnosť. Rozhodnutie, že branec je povinný vojenskou činnou službou (odvedený), nazýva sa odvedením.

(2) Odvody sú pravidelné, mimoriadne alebo dobrovoľné.

(3) Pravidelné a mimoriadne odvody vykonávajú odvodné komisie, ktorých členom je aspoň jeden zástupca národného výboru, pričom odvodné rozhodnutie robí zástupca vojenskej správy. Dobrovoľné odvody vykonávajú vojenské odvodné komisie. Proti odvodnému rozhodnutiu, že branec je alebo nie je odvedený (konečné odvodné rozhodnutie) alebo že má prísť na odvod v ďalšej odvodnej triede (odvod odročený), niet opravného prostriedku.

(4) Vláda ustanoví nariadením, ako sa zriaďujú odvodné komisie, ako sú složené a ako sa vykonávajú odvody, a upraví ním odvodné konanie.

§ 16

Pravidelné odvody.

(1) Pravidelnému odvodu sa podrobujú osoby, podliehajúce pravidelnej odvodnej povinnosti.

(2) Pravidelné odvody sa konajú ako hlavné alebo dodatočné. Hlavné odvody sa konajú každoročne v čase od 1. marca do 31. mája, ak neustanoví Ministerstvo národnej obrany vyhláškou v Úradnom liste inak. Dodatočné odvody sa konajú podľa potreby.

(3) Branci, narodení v tom istom roku, tvoria odvodnú triedu. Podľa roku narodenia označujú sa tieto triedy ako prvá alebo druhá. Na pravidelné odvody sa povolávajú každoročne obidve odvodné triedy. Osoby, ktoré sa nepodrobili odvodu vo veku, v ktorom patrily do prvej odvodnej triedy, podrobia sa mu naraz za obidve triedy.

§ 17

Mimoriadne a dobrovoľné odvody.

(1) Mimoriadnym odvodom sa podrobujú osoby, podliehajúce mimoriadnej odvodnej povinnosti. Ak nie je možné pre mimoriadne okolnosti vykonať také odvody spôsobom, ustanoveným týmto zákonom a nariadením, vydaným vládou na jeho vykonanie, upraví spôsob ich vykonania Ministerstvo národnej obrany so zreteľom na dané okolnosti.

(2) Dobrovoľným odvodom sa podrobujú osoby, ktorým bol povolený dobrovoľný vstup do vojska. Dobrovoľné odvody sa konajú podľa potreby.

§ 18 **Preskúšanie.**

(1) Ak je odôvodnená domnienka, že konečné odvodné rozhodnutie, podľa ktorého bravec nebol odvedený, je nesprávne, preskúša ho preskúšacia komisia (preskúšanie).

(2) Preskúšanie je prípustné len do troch rokov po 31. decembri roku, v ktorom došlo k odvodnému rozhodnutiu. Ak však bolo toto rozhodnutie spôsobené činom, ktorý zakladá skutkovú podstatu súdne trestného činu, možno preskúšanie vykonať kedykoľvek.

(3) Vláda ustanoví nariadením, ako sa zriaďujú preskúšacie komisie a ako sú složené, kto preskúšanie nariaďuje a za akých podmienok a akým spôsobom sa preskúšanie vykonáva, a upraví konanie pred preskúšacími komisiami.

(4) Proti rozhodnutiu preskúšacích komisií nie je opravný prostriedok.

§ 19 **Výdavky spojené s odvodom a preskúšaním.**

(1) Ak je vzdialenosť odvodného miesta od miesta brancovho pobytu viacej než 6 km, uhradí štát výdavky za jeho dopravu na odvod a späť. Brancovi sa tu uhradí pri použití verejných hromadných dopravných prostriedkov cestovné v najnižšej triede.

(2) Osoba, ktorá neprišla bez vážneho ospravedlniteľného dôvodu na preskúšanie, je povinná nahradiť výdavky za zmarené preskúšanie. Ak je pri odoslaní niektorej osoby do vojenskej nemocnice potrebný sprievod pre jej odpor alebo pre podozrenie z úteku, uhradí výdavky za sprievod dotyčná osoba.

(3) Vláda ustanoví nariadením,

- a) akým spôsobom sa uhradia výdavky spojené s odvodom,
- b) ktoré z výdavkov, spojených so zisťovaním telesnej a duševnej spôsobilosti v nemocniciach, po prípade s výberovým vyšetrením a preskúšaním, sa uhradí dotyčným osobám, v akom rozsahu a akým spôsobom.

Diel III. **Služobná povinnosť.**

§ 20 **Pojem a druhy služobnej povinnosti.**

(1) Služobnou povinnosťou je povinnosť vojenských osôb včas nastúpiť a vykonávať vojenskú činnú službu (odsek 2).

(2) Vojenská činná služba zahŕňa:

- a) základnú službu (§ 27),
- b) náhradnú službu (§ 28),
- c) ďalšiu službu (§ 37),
- d) službu vojenských osôb z povolania (§ 25, ods. 1),
- e) službu vojenských osôb vo výslužbe, povolaných prechodne na činnú službu (§ 25, ods. 3),

- f) vojenské cvičenia (§ 39) a
- g) mimoriadnu službu (§ 46, ods. 1, § 47, ods. 1, § 49, ods. 2).

(3) Každá vojenská osoba je povinná plniť služobnú povinnosť osobne podľa svojich duševných i telesných schopností a znalostí.

(4) Vojenské osoby, ktoré plnia niektorú z povinností, uvedených v odseku 2, sú vojenskými osobami v činnej službe, ostatné vojenské osoby sú vojenskými osobami mimo činnej služby.

§ 21

Začiatok a koniec služobnej povinnosti.

(1) Služobná povinnosť vzniká dňom odvedenia. Týmto dňom sa odvedení zaraďujú do vojska a stávajú sa vojenskými osobami. Až do dňa nastúpenia základnej (náhradnej) služby označujú sa vojenské osoby výrazom „odvedenci“.

(2) Služobná povinnosť končí prepustením (§ 22) alebo vylúčením z vojska (§ 23).

§ 22

Prepustenie z vojska.

(1) Z vojska sa prepustia:

- a) osoby, ktoré boli odvedené, bez toho že bol pre to daný právny podklad;
- b) osoby, ktoré dosiahly vek, keď končí ich branná povinnosť. Ak vykonáva osoba, ktorá dosiahla tento vek, vojenskú činnú službu v čase, keď bolo nariadené niektoré z mimoriadnych opatrení, predlžuje sa jej branná povinnosť až do jej prepustenia z tejto služby; pri zrušení mimoriadnych opatrení musia však byť tieto osoby prepustené;
- c) osoby, ktoré sa staly trvale neschopnými na vojenskú činnú službu, vynímajúc vojenské osoby z povolania, vo výslužbe alebo v zálohe s výslužným, ktoré možno prepustiť len na ich písomnú žiadosť;
- d) osoby, u ktorých nastaly iné okolnosti, zapríčiňujúce zánik brannej povinnosti, a ktoré pritom nehodlajú so súhlasom vojenskej správy dobrovoľne prevziať ďalšie plnenie brannej povinnosti.

(2) Vláda ustanoví nariadením, ako sa zisťuje neschopnosť vojenských osôb na vojenskú činnú službu (konanie preskumné), a určí, aké právne následky má také zistenie.

(3) Osobám, ktoré dosiahly vek, keď končí ich branná povinnosť, môže vojenská správa na ich žiadosť čas jej trvania predĺžiť. Také osoby možno potom z vojska prepustiť na ich žiadosť, ak nebolo nariadené niektoré z mimoriadnych opatrení. Z úradnej moci možno ich kedykoľvek prepustiť. O vojenských osobách z povolania, vo výslužbe a v zálohe s výslužným, ktoré samy nepožiadajú o prepustenie z vojska, platí, že im bol čas trvania brannej povinnosti predĺžený.

§ 23

Vylúčenie z vojska.

Z vojska sa vylúčia osoby, u ktorých vylúčenie nastane ako následok právoplatného odsúdenia trestným súdom, a osoby, u ktorých to ustanoví trestný súd právoplatným rozsudkom. Také osoby nepodliehajú odvodnej povinnosti (§§ 11 a 12) a nemôže sa im povoliť dobrovoľný vstup do vojska.

§ 24**Služobná povinnosť osôb zvolených do zákonodárnych sborov.**

Členom Národného shromaždenia alebo Slovenskej národnej rady, pokiaľ nie sú vojenskými osobami z povolania, sa odloží nastúpenie vojenskej činnnej služby, po prípade ich činná služba sa preruší na čas, za ktorý sú členmi niektorého z týchto zákonodárnych sborov. Od vojenského cvičenia takto zameškaného sa upúšťa. Ustanovenie prvej vety neplatí, ak bol vyhlásený stav brannej pohotovosti štátu.

§ 25**Služobná povinnosť vojenských osôb z povolania, vo výslužbe a v zálohe s výslužným.**

(1) Vojenskými osobami z povolania sú vojenské osoby, ktoré vojenskú službu vykonávajú ako svoje povolanie v služobnom pomere, do ktorého boli prijaté podľa osobitných predpisov. Vojenské osoby z povolania sú povinné vojenskou činnnou službou, dokiaľ tento ich služobný pomer nezanikne.

(2) Ak žiada vojenská osoba z povolania o prepustenie z vojenskej činnnej služby, prepustí sa z nej, ak splnila povinnosť v základnej a ďalšej službe. Prepustenie podľa predchádzajúcej vety nie je prípustné v čase, keď bolo nariadené niektoré z mimoriadnych opatrení, vojenské cvičenie podľa § 39, ods. 8 alebo cvičenie príslušníkov Sboru národnej bezpečnosti podľa § 44, iba že by osoba, ktorá žiada o prepustenie, bola na akúkoľvek vojenskú činnnú službu trvale neschopná.

(3) Vojenskými osobami vo výslužbe sú vojenské osoby z povolania, ktoré boli preložené do výslužby. Ich služobná povinnosť trvá, dokiaľ neboli prepustené z vojska. Vojenské osoby vo výslužbe môžu byť na prechodný čas povolané na činnnú službu podľa ustanovení osobitných zákonov.

(4) Vojenskými osobami v zálohe s výslužným sú vojenské osoby v zálohe, ktorým boli podľa príslušných predpisov priznané odpočívne platy preto, že utrpeli poruchu (ublíženie) zdravia pri vykonávaní vojenskej činnnej služby. Tieto osoby majú služobnú povinnosť ako ostatné vojenské osoby v zálohe, s výhradou ustanovení § 22, ods. 1, písm. c) a v § 22, ods. 3.

§ 26**Služobná povinnosť príslušníkov Sboru národnej bezpečnosti.**

(1) Príslušníci Sboru národnej bezpečnosti, ktorí vykonali základnú službu, sú za činnnej služby v tomto sbore oslobodené od služobnej povinnosti, ktorou by inak boli povinní, vynímajúc povinnosť na mimoriadnu službu.

(2) Osoby prepustené zo Sboru národnej bezpečnosti alebo preložené do výslužby majú služobnú povinnosť ako vojenské osoby v zálohe toho istého ročníka zálohy. Vláda ustanoví nariadením a v medziach tohto nariadenia Ministerstvo národnej obrany služobným predpisom, za akých podmienok možno týmto osobám upraviť vojenskú hodnosť so zreteľom na hodnosť, dosiahnutú v Sbore národnej bezpečnosti.

§ 27**Základná služba.**

(1) Základnou službou sú povinné, ak nie sú určené na náhradnú službu (§ 28), osoby, ktoré boli odvedené

a) na pravidelných odvodoch alebo na dobrovoľných odvodoch, ku ktorým došlo mimo času brannej pohotovosti štátu, alebo

- b) na dobrovoľných odvodoch za brannej pohotovosti štátu, ak neobmedzily svoju služobnú povinnosť dobrovoľne prevzatú na čas vojny [§ 6, ods. 3, písm. b)], alebo
- c) na mimoriadnych odvodoch, ak ide o mužov, odvedených v čase, keď nemali ešte pravidelnú odvodnú povinnosť alebo keď by inak pravidelnej odvodnej povinnosti ešte podliehali, alebo o odvedencov, ktorí sa zaviazali na základnú službu, na ktorú neboli povinní.

(2) Základná služba trvá 24 mesiacov a počíta sa odo dňa skutočného jej nastúpenia. Ministerstvo národnej obrany môže do tohto času započítať vykonanú mimoriadnu službu alebo jej časť.

(3) Vláda môže čas trvania základnej služby meniť nariadením.

§ 28

Náhradná služba.

(1) Miesto základnej služby vykonávajú náhradnú službu osoby, určené na ňu podľa §§ 29 až 31.

(2) Určenie na náhradnú službu sa stane zo zákona (§ 29), na žiadosť (§ 30) alebo z moci úradnej (§ 31).

(3) Náhradná služba trvá 5 mesiacov a počíta sa odo dňa skutočného jej nastúpenia. Ministerstvo národnej obrany môže do tohto času započítať vykonanú mimoriadnu službu alebo jej časť.

§ 29

Určenie na náhradnú službu zo zákona.

Na náhradnú službu sa určia:

- a) osoby, ktoré boli odvedené bez vlastnej viny po 31. decembri roku, v ktorom dovŕšily 28. rok, ak ide však o osoby, ktorým pre trvalý pobyt v cudzine boli povolené úľavy podľa § 7, po 31. decembri roku, v ktorom dovŕšily 32. rok, a
- b) osoby, ktoré bez vlastnej viny nenastúpily základnú službu do 31. decembra roku, v ktorom dovŕšily 32. rok.

§ 30

Určenie na náhradnú službu na žiadosť.

(1) Ak bolo odvedené viac osôb, než treba na doplnenie počtu vojska, ustanoveného podľa § 3, ods. 2, určí sa ďalej na náhradnú službu počet osôb, rovnajúci sa rozdielu medzi týmto potrebným počtom a počtom osôb, ktoré boli skutočne odvedené. Tento počet ustanoví každoročne Ministerstvo národnej obrany podľa početných prírastkov a úbytkov, ku ktorým pravdepodobne dôjde po nastúpení odvedencov do základnej služby.

(2) Na náhradnú službu podľa odseku 1 možno predovšetkým určiť odvedencov a osoby, ktoré dosiaľ nevykonaly 5 mesiacov základnej služby, pokiaľ o to požiadajú, ak majú pre svoju žiadosť osobitné dôvody rodinné, hospodárske alebo sociálne. Osoby dobrovoľne odvedené možno na náhradnú službu určiť, len ak vznikly dôvody pre toto určenie po ich odvedení. Ak pominú dôvody po podaní žiadosti, je žiadateľ povinný túto okolnosť bezodkladne hlásiť.

(3) O žiadostiach o určenie na náhradnú službu rozhodujú smiešané komisie; proti ich rozhodnutiu niet opravného prostriedku. Vláda ustanoví nariadením, ako sa zriaďujú tieto komisie, ako sú složené a ako sa žiadosti pri nich podávajú, a upraví konanie pred nimi, najmä spôsob zisťovania skutočností, o ktoré sa žiadosti opierajú.

(4) Ak sa ukáže dodatočne, že tu neboly dôvody, pre ktoré došlo k určení na náhradnú službu, alebo ak pominú neskoršie tieto dôvody a ak nie sú ani iné dôvody pre toto určenie, zruší komisia po vypočutí žiadateľa pôvodné rozhodnutie a žiadateľ sa povolá na základnú službu. Pritom sa mu započítava do základnej služby čas, za ktorý konal náhradnú službu alebo časť základnej služby, ako aj čas, za ktorý trvaly ešte po prepustení zo základnej alebo náhradnej služby dôvody, o ktoré bola oprená žiadosť o určenie na náhradnú službu.

§ 31

Určenie na náhradnú službu z úradnej moci.

(1) Ak nedosahuje počet osôb, určených na náhradnú službu podľa ustanovenia § 30, ods. 2, celý početný prebytok (§ 30, ods. 1), určí vojenská správa na náhradnú službu ďalšie osoby, ktoré dosiaľ nevykonaly 5 mesiacov základnej služby. Pri výbere treba dbať predovšetkým na služobné záujmy, zároveň však hľadí sa tiež na rodinné, hospodárske a sociálne pomery.

(2) Rozhodnutie, urobené podľa odseku 1, možno zo služobných dôvodov zrušiť. V tomto prípade sa povolá osoba, určená na náhradnú službu, na výkon základnej služby len na čas, končiaci dňom, ktorým by jej základná služba skončila, keby nebola bývala určená na náhradnú službu.

§ 32

Prepustenie na trvalú dovolenú miesto určenia na náhradnú službu.

(1) Osoby, ktoré by mali byť podľa ustanovenia § 30, ods. 2 alebo § 31, ods. 1 určené na náhradnú službu, nemôžu však byť na túto službu určené jedine preto, že vykonaly základnú službu dlhšiu než 5 mesiacov, prepustia sa na trvalú dovolenú.

(2) O zrušení rozhodnutia, urobeného podľa odseku 1, a o opätovnom povolaní osoby, prepustenej na trvalú dovolenú, na základnú službu platia obdobne ustanovenia § 30, ods. 4 a § 31, ods. 2.

§ 33

Nastúpenie základnej a náhradnej služby.

(1) Osoby odvedené na pravidelných odvodoch, ktorým nebol povolený odklad základnej (náhradnej) služby (§ 34), nastupujú túto službu v kalendárnom roku, v ktorom boli odvedené, alebo v roku nasledujúcom.

(2) Nástupné dni vyhlási každoročne Ministerstvo národnej obrany v Úradnom liste.

(3) Ak došlo k odvodu po ustanovenom nástupnom dni alebo ak nenastúpil odvedenec základnú (náhradnú) službu tohto dňa, môže mu vojenská správa povoliť odklad tejto služby do príslušného nástupného dňa v budúcom kalendárnom roku.

(4) Ministerstvo národnej obrany môže z dôležitých dôvodov povoliť v osobitných prípadoch nastúpenie základnej (náhradnej) služby aj mimo nástupných dní, vyhlásených podľa odseku 2. Podrobnosti ustanoví vláda nariadením.

(5) Pokiaľ dobrovoľníci, odvedení za brannej pohotovosti štátu, a osoby, odvedené na mimoriadnych odvodoch, sú povinní konať základnú (náhradnú) službu, nastúpia ju zpravidla dňom, nasledujúcim po prepustení z mimoriadnej služby.

§ 34**Odklad základnej a náhradnej služby.**

(1) Odvedencom, ktorí sa pripravujú na určité povolanie, možno na ich žiadosť povoliť odklad základnej (náhradnej) služby, a to najdlhšie do ustanoveného nástupného dňa v roku, keď dovŕšia 24. rok, a ak ide o študujúcich vysokých škôl, 28. rok. Ďalší odklad, najdlhšie do 32. roku, možno povoliť vo výnimočných prípadoch. Obdobne možno povoliť odklad, najdlhšie však do nástupného dňa v roku, v ktorom žiadateľ dovŕši 24. rok, ak to vyžadujú iné dôvody hodné osobitného zreteľa.

(2) Vláda ustanoví nariadením, kedy možno odložiť nastúpenie základnej (náhradnej) služby z úradnej moci.

(3) Osoby, ktorým bol povolený odklad, nastúpia základnú (náhradnú) službu v roku, keď odklad končí, v určený nástupný deň.

(4) Ak sa ukáže dodatočne, že tu neboli dôvody, pre ktoré bol odklad základnej (náhradnej) služby povolený, alebo ak pominú dodatočne tieto dôvody, možno povolený odklad zrušiť.

(5) Vláda ustanoví nariadením, ako sa vykonáva povoľovanie odkladov základnej (náhradnej) služby, upraví konanie o žiadostiach o ne a ustanoví, ako sa postupuje, ak bolo zrušené rozhodnutie o povolení odkladu.

(6) Proti rozhodnutiu, ktorým bola žiadosť o odklad zamietnutá alebo ktorým bolo rozhodnutie o povolení odkladu zrušené, možno podať odvolanie do 15 dní po doručení orgánu, ktorý rozhodnutie vydal, na orgán nadriadený, ktorý rozhoduje s konečnou platnosťou. Rozhodnutie musí obsahovať poučenie o odvolaní.

§ 35**Odpustenie náhradnej služby.**

Osobám, ktoré bez vlastnej viny boli odvedené po 31. decembri roku, v ktorom dovŕšili 40. rok, alebo ktoré do tohto času náhradnú službu bez vlastnej viny nenastúpili, môže Ministerstvo národnej obrany vykonanie náhradnej služby odpustiť.

§ 36**Trvalá dovolená.**

(1) Vojenskými osobami na trvalej dovolenej sú vojenské osoby, ktoré boli zo základnej (náhradnej) služby predčasne prepustené a neboli dosiaľ preložené ani do zálohy ani do náhradnej zálohy. Vláda ustanoví nariadením, kedy možno vojenské osoby prepustiť na trvalú dovolenú aj v iných prípadoch, než ktoré upravuje tento zákon.

(2) Ministerstvo národnej obrany môže s výhradou ustanovenia § 32, ods. 2 povolať osoby, predčasne prepustené na trvalú dovolenú zo základnej (náhradnej) služby, na pokračovanie tejto služby.

(3) Prepustením na trvalú dovolenú sa základná (náhradná) služba prerušuje. Vláda ustanoví nariadením, kedy možno osobám, prepusteným na trvalú dovolenú, ktoré neboli povolané na pokračovanie v základnej (náhradnej) službe do dňa, v ktorý by inak ich základná (náhradná) služba skončila, zvyšok tejto služby odpustiť aj v iných prípadoch, než ktoré upravuje tento zákon, ako aj v ktorých prípadoch možno osobám, ktoré boli povolané na pokračovanie v základnej (náhradnej) službe, čas, strávený na trvalej dovolenej, do tejto služby započítať.

§ 37**Ďalšia služba.**

(1) Vojenským osobám, ktoré vykonaly základnú službu, možno na ich žiadosť povoliť, aby vykonaly ďalšiu službu. Vojenským osobám, ktoré konaly len náhradnú službu, možno toto povolenie udeliť, len ak boli na náhradnú službu určené podľa § 29 alebo § 31, ods. 1. Vláda ustanoví nariadením, akým spôsobom a za akých podmienok sa povoľuje konanie ďalšej služby.

(2) Ďalšou službou sú povinné vojenské osoby, ktoré vykonaly základnú službu,

- a) ak boli na svoju žiadosť vzdelané a vycvičené na náklad štátu pre službu vojenských osôb z povolania alebo ak dostali na to štipendiá alebo aspoň čiastočnú náhradu študijných nákladov, alebo
- b) ak im bola ako vojenským osobám z povolania na ich vlastnú žiadosť štátom poskytnutá úhrada nákladov alebo podpora na zdokonalenie alebo vzdelanie v záujme vojenskej služby, alebo
- c) ak boli na svoju žiadosť zdokonalené alebo vycvičené v osobitných odvetviach vojenskej služby, alebo
- d) ak prevzaly záväzok na takú službu.

(3) Záväzok na ďalšiu službu podľa odseku 2, písm. a) až c) sa posudzuje podľa predpisov, platných v čase jeho vzniku, záväzok na ďalšiu službu podľa odseku 2, písm. d) podľa predpisov, platných v čase jeho prevzatia. Vláda ustanoví nariadením, kedy a za akých podmienok možno vojenskú osobu predčasne prepustiť z tohto záväzku.

§ 38**Záloha a náhradná záloha.**

(1) Preloženie do zálohy sa vykoná dňom, ktorý nasleduje po dni skončenia základnej služby, ďalšej služby alebo služby vojenských osôb z povolania, ktoré neboli preložené do výslužby a majú ešte služobnú povinnosť. Ďalej budú preložené do zálohy dňom, ktorý nasleduje po dni skončenia mimoriadnej služby, osoby, odvedené pri mimoriadnych odvodoch, ktoré po svojom prepustení z tejto služby nie sú povinné základnou (náhradnou) službou a ktorých služobná povinnosť trvá podľa zákona alebo na podklade dobrovoľného prevzatia. Dobrovoľníci, odvedení za brannej pohotovosti štátu, sa preložia za obdobných podmienok do zálohy dňom, ktorý nasleduje po dni skončenia mimoriadnej služby, ak nejde o osoby, ktoré dobrovoľne prevzali služobnú povinnosť len na čas vojny. Také osoby sa z vojska prepustia [§ 22, ods. 1, písm. d)].

(2) Preloženie do náhradnej zálohy sa vykoná u osôb, ktoré boli povinné náhradnou službou, dňom, ktorý nasleduje po dni skončenia náhradnej služby. Osoby, ktorým bola náhradná služba odpustená podľa ustanovenia § 35, sa preložia do náhradnej zálohy dňom zaradenia, a ak nastúpily už náhradnú službu, dňom, ktorý nasleduje po dni prepustenia z tejto služby.

(3) Osoby, preložené do zálohy (náhradnej zálohy), sú až do času, keď budú prepustené (vylúčené) z vojska alebo keď sa stanú vojenskými osobami z povolania alebo v ďalšej službe, záložníkmi (náhradnými záložníkmi). Služobnú povinnosť plnia konaním vojenských cvičení (§ 39) a mimoriadnej služby (§ 46, ods. 1, § 47, ods. 1).

§ 39**Vojenské cvičenia.**

(1) Záložníci z počtu mužstva a poddôstojníkov sú povinní vojenskými cvičeniami v úhrnnom čase 16 týždňov; náhradní záložníci, ako aj záložníci, ktorí konali základnú službu kratšiu než tri

štvrtiny základnej služby (§ 27, ods. 2 a 3), sú povinní vojenskými cvičeniami v úhrnnom čase 20 týždňov.

(2) Dôstojníci v zálohe sú povinní vojenskými cvičeniami v úhrnnom čase 20 týždňov; do neho sa im započítajú vojenské cvičenia, ktoré vykonali ako príslušníci mužstva, alebo poddôstojníci.

(3) Vláda ustanoví nariadením počet, dĺžku a čas konania jednotlivých vojenských cvičení, pričom určí, za akých podmienok môže Ministerstvo národnej obrany výnimočne zo služobných dôvodov upraviť konanie vojenských cvičení odchyľne od ustanovení vládneho nariadenia.

(4) Vojenské osoby z povolania, ako aj osoby, ktoré konaly ďalšiu službu (§ 37), sú po preložení do zálohy povinné vojenskými cvičeniami ako príslušníci toho istého ročníka zálohy.

(5) Vláda ustanoví nariadením, za akých podmienok môžu byť povolané vojenské osoby vo výslužbe na vojenské cvičenia. Úhrnný čas týchto vojenských cvičení nesmie presahovať 8 týždňov.

(6) Záložníkom a náhradným záložníkom môže byť na ich žiadosť povolené, aby konali okrem povinných cvičení tiež cvičenia dobrovoľné.

(7) Vláda ustanoví nariadením, kedy môže Ministerstvo národnej obrany odpustiť konanie vojenského cvičenia alebo jeho časti, ako aj v ktorých prípadoch možno vykonanú mimoriadnu alebo osobitnú službu započítať ako vojenské cvičenie.

(8) Ak sa zavádzajú nové bojové prostriedky alebo ak to vyžadujú dôvody výcvikové, môžu byť povolaní záložníci a náhradní záložníci na výnimočné vojenské cvičenie na čas nevyhnutnej potreby. Povolanie záložníkov a náhradných záložníkov v rozsahu, presahujúcom priemerný počet dvoch ročníkov zálohy a náhradnej zálohy, vyžaduje predchádzajúce schválenie vlády. Výnimočné cvičenie sa podľa možnosti započíta do úhrnného času cvičenia, ustanoveného v odsekoch 1, 2 a 4.

§ 40

Nahradzovanie zameškanej vojenskej činnnej služby.

(1) Osoby, konajúce vojenskú činnnú službu, sú povinné plne nahradiť službu, ktorú zameškaly výkonom trestu na slobode, znemožňujúceho im výkon služby, ako aj službu, ktorú zameškaly zbehnutím alebo samovoľným vzdialením sa.

(2) Vláda ustanoví nariadením,

- a) či a ako sa nahradzuje vojenská činnná služba, zameškaná z iných dôvodov, najmä pre dovolenú, presahujúcu výmer dovolenej, ustanovenej príslušnými predpismi, nemocou, tehotenstvom, materstvom alebo zaisťovacou alebo vyšetrovacou väzbou,
- b) pri ktorých druhoch vojenskej činnnej služby a za akých podmienok má oneskorené nastúpenie tejto služby za následok, že sa dotyčná osoba prepustí a povolá na iný nástupný deň, a
- c) kedy môže Ministerstvo národnej obrany odpustiť povinnosť nahradzovať vojenskú činnnú službu.

Diel IV.

Povinnosť na osobitnú službu.

§ 41

Druhy osobitnej služby.

Osobitnou službou sa rozumie

- a) cvičenie príslušníkov Sboru národnej bezpečnosti vo vojsku podľa § 44,

- b) služba príslušníkov verejných ozbrojených sborov, konaná v brannej moci podľa tohto zákona (§ 46, ods. 2) alebo podľa osobitných zákonov,
- c) služba, konaná v brannej moci podľa tohto zákona (§ 46, ods. 2) príslušníkmi verejných ochranných sborov a osobami, podliehajúcimi brannej povinnosti, ktoré sa podrobujú brannej výchove.

§ 42.

Vznik a koniec povinnosti na osobitnú službu.

(1) Povinnosť na osobitnú službu vzniká dňom, na ktorý zneje povolanie do tejto služby, bez ohľadu na prípadné skoršie zaradenie dotýčnych osôb do vojska.

(2) Povinnosť na osobitnú službu končí prepustením z tejto služby (§ 43).

§ 43

Prepustenie z osobitnej služby.

Z osobitnej služby budú prepustené:

- a) osoby, ktoré boli povolané bez toho, že by bol pre to daný právny podklad,
- b) osoby, ktoré sa stali telesne alebo duševne nespôsobilými na osobitnú službu,
- c) osoby, u ktorých nastaly iné okolnosti, spôsobujúce zánik brannej povinnosti, vynímajúc dosiahnutie ustanoveného veku (§ 46, ods. 4),
- d) osoby, povolané na mimoriadnu službu,
- e) osoby, povolané na túto službu v čase mimoriadnych opatrení, len čo sa zrušia tieto opatrenia.

§ 44

Cvičenie príslušníkov Sboru národnej bezpečnosti vo vojsku.

(1) Ministerstvo národnej obrany môže po dohode s Ministerstvom vnútra povolať jednotlivých príslušníkov alebo útvary (jednotky) Sboru národnej bezpečnosti na cvičenie vo vojsku a za okolností, uvedených v § 39, ods. 8, na výnimočné cvičenie, najmä za účelom súčinnosti s vojenskými veliteľstvami alebo výcviku v poľnej bezpečnostnej službe. Príslušníci Sboru národnej bezpečnosti, ktorí boli takto jednotlivo alebo v útvaroch (jednotkách) povolaní, podliehajú v čase cvičenia vojenskému veleniu a vojenskej disciplinárnej právomoci.

(2) Ministerstvo národnej obrany upraví služobným predpisom pomer osôb a útvarov (jednotiek), povolaných podľa odseku 1, k ostatným složkám brannej moci a k príslušníkom týchto složiek.

Diel V.

Osobné úkony pre potreby brannej moci.

§ 45

Rozsah povolania.

(1) Ak bolo nariadené akékoľvek mimoriadne opatrenie podľa tohto zákona, možno pre potreby brannej moci požadovať osobné úkony od osôb, ktoré môžu byť pre tento prípad vopred určené.

(2) Osoby, povolané na osobné úkony podľa odseku 1, sa stávajú dňom, na ktorý sú povolané na čas tohto povolania príslušníkmi brannej moci, aj keď nie sú vojenskými osobami, a podliehajú pre trestné činy, spáchané v tomto čase, vojenskej disciplinárnej a súdnej právomoci.

(3) Pokiaľ tento zákon alebo predpisy, vydané podľa neho, neustanovujú inak, platia o osobných úkonoch pre potreby brannej moci ustanovenia zákona o obrane štátu o osobných úkonoch.

Diel VI.
Mimoriadne opatrenia.

§ 46

Mimoriadne opatrenia mimo času brannej pohotovosti štátu.

(1) Ak dôjde k udalostiam, ohrozujúcim zvýšenou mierou samostatnosť, celistvosť a jednotu štátu, Ústavu, republikánsku štátnu formu a ľudovodemokratické zriadenie (čas zvýšeného ohrozenia štátu), môže prezident republiky nariadiť, aby boli povolani na mimoriadnu službu na čas nevyhnutnej potreby príslušníci najviac siedmich ročníkov zálohy a náhradnej zálohy a príslušníci určitých odborných služobných odvetví bez ohľadu na to, ku ktorému ročníku zálohy alebo náhradnej zálohy patria.

(2) Okrem opatrení, uvedených v odseku 1, môže prezident republiky na návrh vlády nariadiť, aby boli povolané na osobitnú službu verejné ozbrojené sbory, ktoré vláda určila, verejné ochranné sbory, časti alebo jednotliví príslušníci týchto sborov, ako aj osoby, podliehajúce brannej povinnosti, ktoré sa podrobujú brannej výchove, a jednotky složené z týchto osôb. Osoby, ktoré v takých prípadoch budú povolané, môžu byť už vopred určené. Povolanie osoby podliehajú vojenskému veleniu, stávajú sa príslušníkmi brannej moci, aj keď nie sú vojenskými osobami, dňom, na ktorý sú povolané, pri povolaní sborov, jednotiek alebo ich častí dňom, na ktorý je povolaný sbor, jednotka alebo časť, ku ktorým náležia. Podliehajú v čase tejto osobitnej služby vojenskej disciplinárnej a súdnej právomoci a ustanoveniam vojenského trestného zákona o vojenských zločinoch a prečinoch.

(3) Ak bolo nariadené niektoré z mimoriadnych opatrení, uvedených v odseku 1 alebo 2, môže vláda vyhláškou v Sbierke zákonov ustanoviť, že sa osobám, podliehajúcim brannej povinnosti, zakazuje cestovať do cudziny.

(4) V čase trvania mimoriadnych opatrení podľa odseku 1 alebo 2 nemožno prepustiť ani z vojenskej činnej služby, ani z osobitnej služby osoby, ktoré v čase vykonávania tejto služby dosiahly vek, v ktorom by inak končila ich branná povinnosť.

(5) Mimoriadne opatrenia, uvedené v odseku 1 a 2, zrušuje prezident republiky.

§ 47

Mobilizácia.

(1) Mobilizáciou sa podľa tohto zákona rozumie hromadné povolanie vojenských osôb mimo činnej služby na mimoriadnu službu, ak presahuje toto povolanie svojím rozsahom rozsah opatrení, uvedených v § 46.

(2) Mobilizácia môže byť všeobecná alebo čiastočná; všeobecná mobilizácia sa vzťahuje na všetky vojenské osoby, mimo činnej služby, ktoré nie sú oslobodené od mimoriadnej služby, ako aj na celé štátne územie; čiastočná mobilizácia sa vzťahuje na časť uvedených osôb, prípadne na časť štátneho územia.

(3) Mobilizáciu nariaďuje prezident republiky.

(4) Opatrenia nariadené na vykonanie mobilizácie sa zrušujú demobilizáciou. Nariaďuje ju prezident republiky.

§ 48**Niektoré právne účinky vyhlásenia stavu brannej pohotovosti štátu.**

(1) Len čo je verejne známe, že štát mobilizáciou vstúpil do stavu brannej pohotovosti, sú vojenské osoby, ktoré sú mimo územia republiky, povinné prísť bez osobitného povolania bezodkladne, aby nastúpili vojenskú činnú službu. Prezident republiky môže vyzvať vojenské osoby, ktoré z dôvodov nezávislých na ich vôli nemôžu nastúpiť vojenskú činnú službu z územia mimo republiky, aby sa prihlásili do vojenských služieb spojeneckého štátu, v ktorom sa sdrúžujú alebo do ktorého sa môžu dostať, a aby pre prípad, že im na podklade ich prihlášky bude umožnená služba v armáde spojeneckého štátu, túto službu konaly za vojny. Vojenské osoby sú povinné túto výzvu poslúchnuť.

(2) Za brannej pohotovosti štátu sa povolajú na nastúpenie mimoriadnej služby aj osoby, odsúdené občianskymi alebo vojenskými súdmi alebo orgánmi verejnej správy na trest na slobode, ktorý dosiaľ neodpykali, ak neprevyšuje 5 rokov; výkon trestu sa na čas mimoriadnej služby odloží alebo preruší. V čase tohto odkladu (prerušenia) sa zastavuje premĺčanie výkonu odloženého (prerušeného) trestu. Ustanovenia predchádzajúcich viet sa nevzťahujú na osoby, odsúdené pre niektorý zo zločinov, uvedených v §§ 1 až 10 zákona na ochranu republiky, alebo pre niektorý zo zločinov, uvedených v zákone na ochranu ľudovodemokratickej republiky, alebo pre zločin podľa § 59. Právo vlády nariadiť odklad a prerušenie trestu na slobode podľa § 127, ods. 3 zákona o obrane štátu zostáva nedotknuté.

(3) Ustanovenie § 180, poslednej vety trestného poriadku zo dňa 23. mája 1873, č. 119 r.z., a ustanovenie § 143, ods. 6 a § 150, ods. 5 trestného poriadku zák. čl. XXXIII/1896, pokiaľ sa nimi obmedzuje možnosť nariadiť vyšetrovaciu väzbu (dočasné zadržanie) za vojny, platí obdobne za celý čas brannej pohotovosti štátu a pre všetky osoby, povolané na vojenskú činnú službu, na osobitnú službu alebo na osobné úkony pre potreby brannej moci podľa tohto zákona alebo podľa iných zákonov.

(4) Za brannej pohotovosti štátu sa konajú len mimoriadne a dobrovoľné odvody. Dobrovoľne môžu však v tomto čase vstúpiť do vojska len osoby, ktoré v čase prihlášky neboli ešte povolané na mimoriadny odvod. Záložníkom a náhradným záložníkom ročníku zálohy, ktorého príslušníci neboli ešte povolaní na mimoriadnu službu, ako aj vojenským osobám vo výslužbe, ktoré neboli ešte povolané na vojenskú činnú službu, môže vojenská správa na ich žiadosť povoliť dobrovoľné konanie mimoriadnej služby. Žiadosť o povolenie dobrovoľného konania mimoriadnej služby nemožno odvolať.

§ 49**Mimoriadne opatrenia za brannej pohotovosti štátu.**

(1) Za brannej pohotovosti štátu môže prezident republiky na návrh vlády nariadiť mimoriadne odvody (§ 17, ods. 1) osôb, podliehajúcich brannej povinnosti (§ 5), ktoré dosiaľ neboli odvedené alebo boli z vojska prepustené.

(2) Osoby, odvedené pri mimoriadnych odvodoch, nastupujú mimoriadnu službu v nástupné dni, ktoré určí Ministerstvo národnej obrany, a zotrávajú v nej až do prepustenia. Musia byť prepustené z tejto služby, len čo bol ukončený stav brannej pohotovosti štátu. Ženy, odvedené na mimoriadnych odvodoch, ako aj osoby, ktoré dobrovoľne vstúpili do vojska iba na čas vojny, sa prepustia dňom prepustenia z mimoriadnej služby zároveň z vojska [§ 22, ods. 1, písm. d)], ak nepožiadajú o preloženie do zálohy a ak sa nezaviazali ani konať základnú službu po skončení mimoriadnej služby.

§ 50**Oslobodenie od mimoriadnej služby.**

(1) Od povinnosti nastúpiť mimoriadnu službu možno oslobodiť osoby, u ktorých je v dôležitom záujme brannej moci alebo v inom dôležitom verejnom záujme treba, aby mohli ďalej vykonávať svoje zamestnanie. Príslušníci siedmich najmladších ročníkov zálohy a náhradnej zálohy môžu byť oslobodení len vo výnimočných prípadoch.

(2) Oslobodenie môže sa omedziť na určitý čas. Rozhodnutie, ktorým bolo povolené oslobodenie, možno zo služobných dôvodov zrušiť.

(3) O oslobodení rozhoduje vojenská správa, u verejných zamestnancov na návrh príslušného ústredného úradu alebo úradu ním splnomocneného, u zamestnancov podnikov, dôležitých pre obranu štátu, na žiadosť správy závodu, u ostatných osôb po vypočutí oslobodzovacích komisií; o zrušení oslobodenia rozhoduje vojenská správa po vypočutí uvedených orgánov.

(4) Vláda ustanoví nariadením, ako sa vykonáva oslobodenie a ako sa zriaďujú a sú složené oslobodzovacie komisie, a upraví konanie pred nimi, pričom najmä určí, v ktorých prípadoch sa oslobodia tehotné ženy a matky a kedy oslobodenie je neprípustné.

ČASŤ 3.**Rôzne ustanovenia.****§ 51****Ohlasovacia povinnosť.**

(1) Branci, ako aj osoby, u ktorých vznikne pravidelná odvodná povinnosť v nasledujúcom kalendárnom roku, sú povinné prihlásiť sa v čase a spôsobom, ktorý ustanoví vládne nariadenie, na odvodný súpis. Ak sa nariaďujú mimoriadne odvody, sú osoby im podliehajúce povinné prihlásiť sa na príslušnom národnom výbore.

(2) Osobitné predpisy určia, ktoré skutočnosti sú vojenské osoby mimo činnnej služby a osoby, ktoré boli určené na osobné úkony pre potreby brannej moci alebo na osobitnú službu a boli o tomto svojom určení upovedomené, povinné hlásiť, akým spôsobom a ktorým orgánom.

§ 52**O povolávaní.**

(1) Osoby, ktoré boli povolané na vojenskú činnú službu, na osobitnú službu, na osobitné úkony pre potreby brannej moci alebo na zistenie neschopnosti na vojenskú činnú službu alebo nespôsobilosti na osobitnú službu alebo na osobné úkony, sú povinné povolanie poslúchnuť.

(2) Povolanie sa vykonáva povolávacím rozkazom. Druhy a spôsoby povolávacích rozkazov, ako aj postup pri ich vydávaní a doručovaní ustanoví vláda nariadením.

(3) Povolánym osobám uhradí štát cestovné z miesta trvalého pobytu do miesta nastúpenia, osobám prepusteným cestovné z miesta prepustenia do miesta budúceho trvalého pobytu; podrobnosti určí vláda nariadením.

(4) Osoby, ktoré opominuly hlásenie, predpísané osobitnými predpismi (§ 51, ods. 2), alebo inak zaviniely, že im povolávací rozkaz nemohol byť včas doručený, zodpovedajú za nenastúpenie vojenskej činnnej služby rovnako, ako keby boli povolávací rozkaz dostaly do vlastných rúk. Ustanovenie predchádzajúcej vety platí i o osobách, určených na osobné úkony pre potreby brannej moci alebo na osobitnú službu a o osobách, u ktorých má byť zistená neschopnosť na

vojenskú činnú službu alebo nespôsobilosť na osobitnú službu alebo na osobné úkony pre potreby brannej moci.

§ 53

Vojenské preukazy.

Vláda ustanoví nariadením, aké preukazy sa vydávajú brancom a vojenským osobám, a určí podrobnosti o ich používaní.

§ 54

Uzavieranie sobášov.

(1) Vojenské osoby, konajúce základnú (náhradnú) alebo ďalšiu službu, vojenské osoby z povolania, vojenské osoby vo výslužbe, povolané prechodne na činnú službu a vojenské osoby, ktoré sú v miestnom zaopatrení vojenskej invalidovne, smú uzavrieť sobáš len s predchádzajúcim povolením vojenskej správy.

(2) Povolenie na uzavretie sobáša neposkytuje výhody pri plnení brannej povinnosti.

(3) Udelenie povolenia na uzavieranie sobáša nemožno podmieniť vzdaním sa nároku na štátny vyživovací príspevok.

§ 55

Cestovanie do cudziny a vysťahovanie.

(1) Osoby, ktoré podliehajú brannej povinnosti a nespĺnili ešte pravidelnú odvodnú povinnosť, odvedenci, vojenské osoby v činnej službe alebo na trvalej dovolenej a záložníci (náhradní záložníci), ktorí sú ešte povinní vojenským cvičením, potrebujú na cestovanie do cudziny povolenie vojenskej správy.

(2) Mužovia, podliehajúci brannej povinnosti, a ženy, ktoré sú vojenskými osobami alebo ktoré podliehajú odvodnej a služobnej povinnosti podľa § 5, ods. 3, potrebujú na vysťahovanie povolenie vojenskej správy. Za brannej pohotovosti štátu potrebujú toto povolenie všetky ženy, podliehajúce brannej povinnosti. Vláda ustanoví nariadením, akým spôsobom a za akých podmienok sa povolenie udeľuje, a upraví príslušné konanie.

§ 56

Vstup do cudzích vojenských služieb.

(1) Občania Československej republiky smú vstúpiť do cudzích vojenských služieb len s povolením prezidenta republiky. Osoba, ktorej bolo udelené toto povolenie, je za čas, v ktorom vykonáva službu v armáde cudzieho štátu, oslobodená od plnenia brannej povinnosti v československej brannej moci. Po skončení výkonu tejto služby podlieha brannej povinnosti odpovedajúcej jej veku.

(2) Povolenie, udelené podľa odseku 1, môže prezident republiky kedykoľvek odvolať. Stratá platnosť tiež, ak sa ocitne štát, do ktorého vojenských služieb občan vstúpil, vo vojnovom stave s Československou republikou alebo so štátom, ktorý je spojencom Československej republiky.

(3) Podrobnosti ustanoví vláda nariadením.

ČASŤ 4.

Trestné ustanovenia.

ČASŤ 5.**Spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia.****§ 75**

Vykonávacie predpisy.

Vláda vydá pre tento zákon vykonávacie predpisy nariadením, ktoré môže vyhradiť bližšiu úpravu niektorých vecí v svojich medziach služobným predpisom Ministerstva národnej obrany.

§ 76**Príslušnosť.**

(1) Pokiaľ tento zákon alebo predpisy, vydané podľa neho, neustanovia inak,

- a) sú na vydávanie rozhodnutí a opatrení podľa tohto zákona príslušné v I. stolici veliteľstvá doplnovacích obvodov ako orgán vojenskej správy a okresné národné výbory ako orgán civilnej správy, v II. stolici veliteľstvo oblasti ako orgán správy vojenskej a krajské národné výbory ako orgán civilnej správy; najvyššou stolicou sú ministerstvá národnej obrany a vnútra,
- b) upraví príslušnosť vojenských útvarov vo veciach vojenských osôb v činnnej službe Ministerstvo národnej obrany služobným predpisom.

(2) Miestna príslušnosť sa určuje zpravidla podľa miesta, kde osoba, na ktorú sa konanie vzťahuje, je prihlásená na trvalý pobyt, vynímajúc

- a) vedenie brancov v evidencii, pri ktorom sa určuje podľa rodiska,
- b) odvodné konanie, pri ktorom sa určuje podľa miesta, kde bola podaná prihláška na odvodný súpis (§ 51, ods. 1). Vláda môže nariadením určiť výnimky z tohto ustanovenia.

(3) Ak nemožno miestnu príslušnosť určiť podľa trvalého pobytu alebo rodiska, je príslušné veliteľstvo doplnovacieho obvodu Veľké Brno a Ústredný národný výbor v Brne.

(4) Súdny a iné orgány verejnej správy sú v medziach svojej pôsobnosti povinné spolupôsobiť pri vykonávaní tohto zákona a predpisov, vydaných podľa neho.

(5) Úrady a orgány národnej bezpečnosti sú v medziach svojej pôsobnosti povinné vyhovieť priamym dožiadaniam veliteľstiev doplnovacích obvodov v prípadoch, keď je nebezpečenstvo z oneskorenia, najmä vo veciach, týkajúcich sa pátrania po brancoch, ktorí neprišli na odvod, po vojenských osobách mimo činnnej služby, ktoré sa neprihlásili na pobyt, a po vojenských osobách, ktoré nenastúpili vojenskú činnú službu.

§ 77**Oslobodenie od poplatkov.**

Podania, zápisnice a vysvedčenia, potrebné na vykonanie tohto zákona alebo predpisov, vydaných podľa neho, sú oslobodené od poplatkov a dávok.

§ 78**Prechodná úprava branného pomeru.**

(1) Osoby prepustené z brannej moci pred 1. októbrom 1949 nestávajú sa znovu príslušníkmi vojska, i keď by inak podľa svojho veku ešte podliehali brannej povinnosti, ustanovenej týmto zákonom.

(2) Ženy, prepustené z brannej moci podľa § 3 zákona zo dňa 24. januára 1946, č. 14 Sb., o dočasnej úprave vojenskej služby žien v československej brannej moci, môžu sa stať vojenskými osobami v zálohe, ak sú u nich splnené podmienky, ustanovené týmto zákonom pre dobrovoľné prevzatie brannej povinnosti, a ak požiadajú o potrebné povolenie do 30. septembra 1952.

(3) Osoby, ktoré podľa doterajších predpisov podliehali brannej povinnosti, nepodliehajú jej však podľa tohto zákona, prepustia sa z vojska.

(4) Ak nejde o niektorý z prípadov, na ktoré sa vzťahujú ustanovenia odsekov 1 až 3, ak neustanovuje tento zákon inak, hľadí sa na branný pomer založený pred 1. októbrom 1949 podľa príslušných ustanovení doterajších predpisov tak, ako keby bol založený podľa odpovedajúcich im ustanovení tohto zákona. Kde doterajšie predpisy hovoria o prezenčnej službe, rozumie sa tým základná služba podľa tohto zákona; kde hovoria o vojenskom výcviku príslušníkov náhradnej zálohy, rozumie sa tým náhradná služba podľa tohto zákona.

§ 79

Prechodná úprava niektorých druhov služobnej povinnosti.

Osoby, ktoré boli odvedené alebo ktoré sa mali podrobiť odvodu pred 1. októbrom 1949 a ktoré dosiaľ nenastúpily základnú (náhradnú) službu, sú povinné základnou (náhradnou) službou na čas, určený predpismi, ktoré platily v čase, keď boli odvedené alebo mali sa podrobiť odvodu. Ak však zamešká taká osoba odvod z vlastnej viny, je povinná základnou (náhradnou) službou na najdlhší čas, ktorý bol určený v období medzi zameškaným a skutočným odvodom.

§ 80

Prechodná úprava služobnej povinnosti príslušníkov Sboru národnej bezpečnosti.

Ustanovenie § 26, ods. 1 platí i pre príslušníkov Sboru národnej bezpečnosti, ktorí nevykonali základnú službu alebo vykonali len jej časť a na ktorých sa vzťahujú ustanovenia § 16, ods. 2 a 5 zákona zo dňa 21. decembra 1948, č. 286 Sb., o národnej bezpečnosti.

§ 81

Dôstojníci základnej služby.

Vojenské osoby môžu byť v medziach organizačnej potreby vymenované už za svojej základnej služby dôstojníkmi základnej služby až do hodnosti poručíka. Títo dôstojníci majú nárok na služné ako dôstojníci v zálohe. Na ich nároky na odpočívne a zaopatrovacie platy vzťahujú sa príslušné predpisy o dôstojníkoch v zálohe.

§ 82

Započítanie vojenskej služby, vykonanej v niektorých ozbrojených sboroch.

(1) Na odvody, vykonané na Slovensku v čase od 15. marca 1939 do 28. augusta 1944, hľadí sa, ako keby boli vykonané podľa doterajšieho branného zákona.

(2) Služba, vykonaná v brannej moci tzv. Slovenského štátu v čase od 15. marca 1939 do 28. augusta 1944, sa započítava do celkového času základnej (náhradnej) služby podľa tohto zákona.

(3) Krajanom, ktorí sa navrátili do Československej republiky, započítava sa do celkového času základnej (náhradnej) služby podľa tohto zákona čas vojenskej služby, ktorý vykonali v spojeneckých armádach. O započítaní vojenskej služby, vykonanej v iných armádach, rozhoduje Ministerstvo národnej obrany po dohode s Ministerstvom zahraničných vecí.

(4) Doterajšie predpisy, upravujúce započítanie vojenskej služby, vykonanej v československej armáde v zahraničí, v spojeneckej armáde, v prvej československej armáde na Slovensku alebo v partizánskej jednotke, zostávajú nedotknuté. Pokiaľ nejde o vojenské osoby z povolania, hodnotí sa vojenská služba všetkých týchto druhov ako mimoriadna služba podľa tohto zákona.

(5) Vojenská služba, vykonaná v spojeneckej armáde na podklade výzvy podľa ustanovenia § 48, ods. 1, vety druhej, započítava sa ako mimoriadna služba, konaná podľa ustanovení tohto zákona.

(6) Ministerstvo národnej obrany môže po dohode s Ministerstvom zahraničných vecí osobám, ktoré nadobudli československé občianstvo, započítať do celkového času základnej (náhradnej) služby čas vojenskej služby, ktorý vykonaly v cudzích armádach.

§ 83

Výklad niektorých pojmov.

Pokiaľ tento zákon neustanovuje inak, rozumejú sa tam, kde sa v ňom hovorí o „dôstojníkoch, poddôstojníkoch, záložníkoch, náhradných záložníkoch a dobrovoľníkoch“ tým tiež „dôstojníčky, poddôstojníčky, záložníčky, náhradné záložníčky, dobrovoľníčky“, a výrazom „mužstvo“ rozumejú sa mužovia i ženy.

§ 84

Pomer voči doterajším predpisom.

(1) Zrušujú sa všetky doterajšie predpisy, ktoré odporujú ustanoveniam tohto zákona, najmä:

1. branný zákon Československej republiky zo dňa 19. marca 1920, č. 193 Sb., v znení predpisov ho meniacich a doplňujúcich,
2. zákon zo dňa 8. apríla 1927, č. 53 Sb., o ročnom kontingente brancov, o náhradnej zálohe a o niektorých zmenách branného zákona,
3. vládne nariadenie zo dňa 15. apríla 1932, č. 52 Sb., ktorým sa poskytujú úľavy vo vykonávaní brannej povinnosti československým príslušníkom trvale usadeným v mimoeuropských krajinách,
4. zákon zo dňa 11. mája 1932, č. 66 Sb., o dĺžke prezenčnej služby a o niektorých zmenách branného zákona a zákona zo dňa 8. apríla 1927, č. 53 Sb.,
5. vládne nariadenie zo dňa 28. apríla 1933, č. 71 Sb., o odklade prezenčnej služby,
6. zákon zo dňa 19. decembra 1934, č. 267 Sb., o dĺžke prezenčnej služby,
7. zákon zo dňa 3. marca 1937, č. 26 Sb., ktorým sa mení § 3 zákona zo dňa 11. mája 1932, č. 66 Sb.,
8. zákon č. 14/1946 Sb.,
9. ustanovenie § 401 b) zákona č. 119/1873 r.z.,
10. ustanovenie § 509, ods. 2 zák. čl. XXXIII/1896,
11. ustanovenie čl. I zákona zo dňa 1. júla 1947, č. 130 Sb., ktorým sa mení ustanovenie branného zákona o povoľovaní sobášov osôb, podliehajúcich brannej povinnosti, a s tým súvisiace ustanovenie zákona o vyživovacom príspevku.

(2) Zákon zo dňa 7. apríla 1948, č. 85 Sb., ktorým sa na prechodný čas vylučuje preloženie do zálohy (prepustenie zo sväzku československej brannej moci) niektorých kategórií dôstojníkov z povolania, zostáva nedotknutý.

§ 85**Účinnosť a vykonanie zákona.**

(1) Ustanovenia § 11 o tom, kedy vzniká a dokedy trvá pravidelná odvodná povinnosť, nadobúdajú účinnosť dňom, ktorý určí vláda nariadením. Do tohto dňa vzniká pravidelná odvodná povinnosť 1. januárom roku, v ktorom branec dovŕši 20. rok, a trvá do konca odvodného konania, ktorému sa branec podrobí v roku, v ktorom dovŕši 22. rok.

(2) Ustanovenia § 16, ods. 3 o počte obvodných tried nadobúdajú účinnosť dňom, ktorý určí vláda nariadením. Do tohto dňa sa povoláva na pravidelné odvody každoročne i tretia odvodná trieda, ak neustanoví Ministerstvo národnej obrany najneskoršie do konca januára vyhláškou v Úradnom liste odchýlky na bežný kalendárny rok. Osoby, ktoré sa nepodrobily odvodu vo veku, v ktorom patrily do prvej alebo druhej odvodnej triedy, podrobia sa odvodom naraz za predchádzajúce triedy.

(3) S výnimkou ustanovení, uvedených v odsekoch 1 a 2, nadobúda tento zákon účinnosť dňom 1. októbra 1949, vláda môže však vydávať nariadenia na jeho vykonanie už odo dňa jeho vyhlásenia; vykoná ho minister národnej obrany po dohode so zúčastnenými členmi vlády.

Gottwald v. r.

Dr. John v. r.

Zápotocký v. r.

arm. gen. Svoboda v. r.

